

Bruksela, 2 czerwca 2022 r.
(OR. fr)

9784/22

JAI 791
COPEN 223
JUSTCIV 82
COJUR 19
IPCR 61
RELEX 725

NOTA

Od: Prezydencja

Do: Rada

Nr poprz. dok.: 9375/22

Dotyczy: Reakcja wymiaru sprawiedliwości na sytuację na Ukrainie
– Dokument otwierający debatę

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument otwierający debatę przygotowany przez prezydencję w związku z posiedzeniem Rady (Wymiar Sprawiedliwości i Sprawy Wewnętrzne) w dniu 9 czerwca 2022 r.

*Dokument otwierający debatę***Reakcja wymiaru sprawiedliwości na sytuację na Ukrainie**

Od początku wojny napastniczej prowadzonej przez Federację Rosyjską przeciwko Ukrainie Unia Europejska bardzo aktywnie reaguje na wydarzenia zgodnie z powagą okoliczności.

Począwszy od 24 lutego 2022 r. Rada Europejska z całą mocą potępia tę agresję nawołuje do szybkiej i konkretnej reakcji¹. Przyjęto również – na podstawie art. 29 TUE i 215 TFUE – kilka pakietów sektorowych i indywidualnych środków ograniczających polegających zwłaszcza na zamrożeniu aktywów obywateli Rosji i Białorusi.

W obszarze wymiaru sprawiedliwości walka z bezkarnością okazała się poważnym wyzwaniem w kontekście powtarzających się zarzutów dotyczących zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości, które mają miejsce na terytorium Ukrainy. Podczas posiedzenia Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w dniu 4 marca 2022 r. ministrowie sprawiedliwości wyrazili zaniepokojenie i solidarność z narodem ukraińskim i uzgodnili²:

- że z uwagi na powagę działań Rosji uzasadnione jest, by odrzucać wnioski Rosji i Białorusi o współpracę w sprawach karnych, przy zachowaniu możliwości indywidualnej oceny każdego przypadku;
- że ponieważ dochodzi do zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości i po to, by wesprzeć dochodzenie prowadzone przez Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK), należy wzmocnić walkę z bezkarnością, ze szczególnym naciskiem na koordynacyjną rolę Eurojustu; i
- że konieczne jest zapewnienie skuteczności środków ograniczających wobec rosyjskich i białoruskich osób i podmiotów.

¹ [Konkluzje Rady Europejskiej \(24 lutego 2022\)](#)

² [Oświadczenie prasowe Rady ds. WSiSW z dnia 4 marca 2022 r.](#)

Odpowiadając na tę regularnie wyrażaną – w tym podczas posiedzenia CATS w dniu 5 maja 2022 r. – potrzebę, prezydencja francuska skupiła się, w bliskiej współpracy z Komisją i Europejską Służbą Działań Zewnętrznych, nad jak najlepszą koordynacją przede wszystkim działań państw członkowskich, przy równoczesnym zapewnieniu płynnej wymiany informacji na temat aspektów sądowych związanych z sytuacją na Ukrainie³ i sposobami finansowego i operacyjnego wsparcia MTK. Włożono wiele wysiłków w koordynację operacyjnego wsparcia ukraińskich organów sądowniczych, w tym poprzez wysłanie na Ukrainę ekspertów w ramach rozpoczętych dochodzeń prowadzonych przez ukraińskie organy sądownicze i dochodzenia wszczętego przez prokuratora MTK.

Ponadto wiele działań podjęły organy sądowe na szczeblu krajowym, jak i Rada i Komisja na szczeblu unijnym⁴:

- W wielu państwach członkowskich wszczęto postępowania przygotowawcze w sprawie domniemanych zbrodni, na podstawie jurysdykcji uniwersalnej lub właściwości osobowej. W dniu 25 marca 2022 r. pod egidą Eurojustu utworzono wspólny zespół dochodzeniowo-śledczy utworzony z przedstawicieli organów sądowych Polski, Litwy i Ukrainy. Taka inicjatywa ma ułatwić wymianę informacji i dowodów oraz wesprzeć postępowania wszczęte w sprawie międzynarodowych zbrodni popełnionych na Ukrainie. W dniu 25 kwietnia 2022 r. Biuro Prokuratora MTK ogłosiło, że dołącza do tego zespołu. 30 maja 2022 r. to samo zrobiły organy sądowe Estonii, Łotwy i Słowacji.
- Poza tym Rada zmieniła mandat misji doradczej Unii Europejskiej na rzecz reformy cywilnego sektora bezpieczeństwa na Ukrainie (EUAM Ukraine). Misja będzie mogła teraz wspierać władze ukraińskie także w badaniu i ściganiu zbrodni międzynarodowych popełnionych w ramach niczym niesprowokowanej i nieuzasadnionej agresji wojskowej Rosji na Ukrainę.

³ Tabele zawarte w WK 5667/22 i WK 5728/22 poddawane regularnej aktualizacji.

⁴ Tabela zawarta w WK 5731/22 przedstawia przegląd działań na szczeblu Unii.

- Rola Eurojustu jako organu koordynującego między organami sądowymi państw członkowskich jest kluczowa w tym kontekście, ponieważ dysponuje on i zarządza sekretariatem sieci punktów kontaktowych ds. ścigania ludobójstwa, a dzięki obecności ukraińskiego prokuratora łącznikowego nawiązał bliskie kontakty z Ukrainą. W tym kontekście uznano, że niezbędne będzie wyznaczyć Eurojust do pełnienia tej ważnej roli koordynatora polegającej na przechowywaniu i analizowaniu dowodów w różnych prowadzonych już dochodzeniach. Dlatego Komisja Europejska przyjęła w dniu 25 kwietnia 2022 r. wniosek dotyczący rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie 2018/1727 w odniesieniu do gromadzenia, przechowywania i analizowania w Eurojuście dowodów dotyczących ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych. Zważywszy na znaczenie sprawy i w pełnej współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, w tym Parlamentem Europejskim, prezydencja bardzo szybko zorganizowała dyskusje, tak by umożliwić przyjęcie tego tekstu w bardzo krótkim terminie w trybie wyjątkowo pilnym; dzięki temu rozporządzenie⁵ zostało opublikowane w dniu 31 maja 2022 r. i weszło w życie w dniu 1 czerwca 2022 r.
- Poza tym Komisja Europejska powołała grupę zadaniową „Freeze and Seize”, której zadaniem jest zapewnienie skoordynowanego i skutecznego wdrożenia środków ograniczających wobec osób i podmiotów z Rosji i Białorusi oraz dalsze działania w dziedzinie sądownictwa. Grupa zadaniowa jest podzielona na trzy podgrupy robocze: pierwsza z nich zajmuje się środkami ograniczającymi dotyczącymi zamrażania majątków, druga – dochodzeniami przygotowawczymi i konfiskatami, a ostatnia – utworzeniem wspólnego funduszu europejskiego („funduszu powierniczego”).

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/838 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2018/1727 w odniesieniu do zabezpieczania, analizy i przechowywania w Eurojuście dowodów dotyczących ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości, zbrodni wojennych oraz powiązanych przestępstw (Dz.U. L 148 z 31.5.2022, s. 1–5).

W tym kontekście powstaje kwestia skuteczności nałożonych środków ograniczających i możliwości ich obchodzenia. W dniu 25 maja 2022 r. Komisja przyjęła pakiet zawierający wniosek dotyczący dyrektywy mającej na celu wzmocnienie europejskiego arsenału w zakresie zamrażania i konfiskaty aktywów pochodzących z działalności przestępczej, wniosek w sprawie rozszerzenia wykazu „europ przestępstw” ujętych w art. 83 TFUE o naruszenie unijnych środków ograniczających oraz zalecenie zawierające wstępne elementy ewentualnej przyszłej dyrektywy w obszarze prawa karnego materialnego w tej dziedzinie.

W dniach 30 i 31 maja Rada Europejska z zadowoleniem przyjęła „wysiłki podejmowane przez państwa członkowskie z myślą o wprowadzeniu w ich prawie krajowym odpowiednich środków umożliwiających konfiskaty” i wezwała „Radę do szybkiego przeanalizowania niedawnego wniosku Komisji w sprawie środków prawa karnego stosowanych w przypadku naruszenia sankcji UE”. Rada Europejska poparła także „aktywne badanie dalszych możliwości zgodnych z prawem UE i prawem międzynarodowym, w tym możliwości wykorzystania zamrożonych rosyjskich aktywów na potrzeby wsparcia odbudowy Ukrainy”⁶.

- Sytuacja na Ukrainie budzi jeszcze inne wątpliwości, odnoszące się do przyjmowania dzieci. Ochrona wysiedlonych małoletnich, zwłaszcza tych rozdzielonych z rodzinami, zważywszy na zagrożenie nielegalną adopcją, porwaniem lub wykorzystaniem, wymaga skutecznych ram prawnych w zakresie opieki prawnej wzmocnionych dzięki ustanowionej już europejskiej i międzynarodowej współpracy sądowej i przy zagwarantowaniu praw dzieci. Skoordynowana i zharmonizowana reakcja państw członkowskich jest rzeczywiście niezbędna, by zapewnić ten sam poziom ochrony w europejskiej przestrzeni sądowej. W tym celu rozpoczęto – w następstwie wniosku Ukrainy skierowanego do dwudziestu państw członkowskich w sprawie podpisania memorandum o współpracy – dyskusje na forum Grupy Roboczej IPCR, Grupy Roboczej ds. Prawa Cywilnego (sprawy ogólne) i w ramach Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych. Projekt ten przewiduje zwłaszcza wnioski dotyczące opieki nad małoletnimi z Ukrainy, ich tymczasowej ochrony, ich ochrony socjalnej i powrotu po zakończeniu konfliktu, z których część wchodzi w zakres wyłącznej kompetencji zewnętrznej Unii.

⁶ [Konkluzje Rady Europejskiej \(30–31 maja 2022 r.\).](#)

Prezydencja uważa, że należy w tym względzie przewidzieć reakcję polityczną na szczeblu Unii, w uzupełnieniu do reakcji poszczególnych państw bazujących na wytycznych zaproponowanych już przez Komisję.

W związku z powyższym Rada proszona jest o odpowiedź na następujące pytania:

- 1. Czy zidentyfikowali Państwo inne niż te wdrożone przez prezydencję, Komisję i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych środki koordynacji, które należy przyjąć, by zapewnić skuteczniejszą reakcję wymiaru sprawiedliwości na aktualną sytuację na Ukrainie? W szczególności, czy potwierdzają Państwo, że prezydencja we współpracy z Komisją powinny przewidzieć reakcję polityczną na szczeblu Unii na projekt memorandum o współpracy w sprawie ochrony małoletnich wysiedleńców?*
- 2. W dniu 25 maja 2022 r. Komisja Europejska zaproponowała rozszerzenie listy dziedzin przestępczości wymienionych w art. 83 TFUE o naruszenie unijnych środków ograniczających. Biorąc pod uwagę szczególną sytuację i potrzebę zapewnienia skuteczności unijnych sankcji, czy uważają Państwo za konieczne rozszerzenie listy z art. 83 TFUE i harmonizację w odniesieniu do przestępstw i sankcji karnych?*
